

СТЕНОГРАМА
засідання Комітету з питань фінансової політики і банківської діяльності
24 травня 2017 року
Веде засідання Голова Комітету РИБАЛКА С.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, вам слово, Оксана Сергіївна. Перший заступник міністра фінансів.

МАРКАРОВА О.С. Дякую.

На жаль, міністр сьогодні відсутній, тому що він у відрядженні з Президентом. Скажіть, будь ласка, чи доповідати мені щодо, де ми знаходимось на стратегії роботи по оновленню стратегії, тому що, ну, насправді, немає узгодженої в Кабінеті Міністрів стратегії. Однак, ми, ну, практично дуже багато просунулись по напрацюванню стратегії. І за ці 2 місяці у нас уже, ну, велика частина бачення разом з експертами світового банку з місією, з Національним банком, з експертами з Міжнародного валютного фонду, місія, яка зараз перебуває тут. Тобто у нас, ну, я думаю, що ми фактично на фінальній уже стадії. Так, ми, на жаль, фінальний документ не представили вчасно в комітет. Однак, я думаю, що зараз після узгоджень в середині Кабінету Міністрів ми досить швидко зможемо представити.

Більш того, з свого боку хочу, ну, запропонувати, ми готові на закритому засіданні деякі речі, які, ну, тому що там є певна, там, банківська таємниця і так далі, обговорити більш детально і показати там цифри, сценарій і розрахунки, які у нас, які, ну, на жаль, ми більш в широкому колі не можемо, але з депутатами так само як ми колись робили по Приватбанку ми готові сісти проговорити ці питання.

Щодо звіту. Я просто хотіла запитати. Чи починати з загалом просто з всієї діяльності міністерства, який у нас був план і так далі. Чи перейти зразу до засад стратегії по проблемним активам, тобто те, що безпосередньо перебуває в моїй компетенції? Якщо, я готова по обом питанням.

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*

МАРКАРОВА О.С. Да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)* По-друге, ви починайте вже як ви собі запланували. Тому що те, що планували ми *(Не чути)* Тобто починайте тоді, ну, інформуйте нас як ви вважаєте за потрібне, а ми потім задамо питання, які в нас будуть.

МАРКАРОВА О.С. Ми абсолютно поважаємо і співпрацюємо з народними депутатами...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поважаємо – це приходимо і звітуємо, а головне – вчасно готуємо документ. *(Не чути)* Головне, щоб система працювала. А вона сьогодні ..... не працює, на жаль. Починайте як *(Не чути)* Регламент? Ну, давайте регламент 10 хвилин.

МАРКАРОВА О.С. Якщо ви не заперечуєте, я тоді почну, в першу чергу, по банківським питанням для того, щоб, ну, все-таки, я думаю, що це цікавить, мабуть, більше всього. А потім із задоволенням пройдуть по всім питанням, які стосуються Бюджетної резолюції, податкових питань, всього того, над чим ми працювали протягом перших чотирьох місяців цього року, якщо не заперечуєте, так?

Ми підготували невелику таку презентацію щодо того, де ми зараз знаходимося по трьом важливим питанням, ті питання, які ви запитували в порядку денному: це питання оновлення засад стратегічного реформування банківського сектору; це питання корпоративного управління в банках і питання, яким чином ми плануємо врегулювати питання проблемних активів.

Насправді, в чому полягає... Ну, після багатьох сценаріїв в чому полягає роль держави і головне питання: чи є роль для держави в банківському секторі? Однозначно, на це питання можна відповісти ствердно. Тобто ми не вважаємо, що треба абсолютно вийти

державі повністю із всіх чотирьох державних банків, які у неї знаходяться. Вийти повністю, мається на увазі 100 відсотків.

Що ми бачимо як короткострокові цілі держави в банківському секторі? Ну, по-перше, це відновлення кредитування з адекватним рівнем відсоткових ставок. Друге – це вирішення, і це вже нагальне питання, вирішення надзвичайно високих рівнів кредитів проблемних для того, щоб очистити баланси наших банків і оптимізувати портфель взагалі присутності держави в банківському секторі.

Що це значить в довгостроковому.....? По-перше, це державні банки, які, якщо вони залишаються в державі, це ті, які в першу чергу реагують на певні, те що називається ....., тобто коли ринок не працює, не спрацьовує, тоді роль державних банків, дійсно, є в тому, щоб забезпечити певну стабільність як з точки зору депозитів для населення, так з точки зору і певного кредитування і відновлення економіки.

Це сприяння розвитку проектів розвитку. І тут різні моделі використовуються. У нас, ми не плануємо, як ви знаєте, створювати окремий банк розвитку, тому відповідно це роль в тому числі державного банку.

Це сприяння такої .....талізації, створення кешлес-економіки, це важливо і як для банківського сектору, так для держави в цілому, для соціальних проектів, для податкових, для більшої відповідальності.

І підвищення проникнення банківських послуг серед населення. Ми бачимо, як таке проникнення, з одного боку, робить послугу більш ефективною, це ми показали уже на прикладі наших проектів по переселенцям, там, де ми почали саме банківський сервіс надавати послугу, а, з іншого боку, певної верифікації там, де саме банківські продукти дозволяють це зробити не тільки ефективніше для клієнта, а й ефективніше для державного бюджету.

Ми, оцінивши певні... (на слайді 3), оцінили, де була Україна в 2008 році, де вона знаходиться в 2015 році, порівняли з Польщею, Угорщиною стосовно банківського саме. І, скажімо так, в першому наближенні маємо вже перший сценарій мети, яку ми хотіли б мати з точки зору кредитів відношення до депозитів, витрат до доходів, вартості фінансування і так далі. Це, скажімо, такими великими мазками ті цифри, які от ви бачите, які, нам здається, могли би стати модельними для того, куди ми бачимо, що сектор повинен рухатись.

В той же час, на слайді 4 ми бачимо частку банків різної форми в активах різних країн. І ми бачимо, що в Україні частка якраз банків з державною власністю є надзвичайно великою, фактично, як ви вже, пане голово, сказали, ми на сьогоднішній день 56 відсотків, а якщо говорити в депозитах, то ще більше, займають державні банки.

Чи є в такому варіанті держава найбільш ефективним управлінцем? Ну, однозначно ні. Тому як би та стратегія, яка у нас була і яка підлягає коректуванню, зараз ми вносимо в неї корективи, пов'язані з приєднанням "ПриватБанку" до сім'ї державних банків.

Знову ж таки, порівнявши нас з іншими регіонами, ми побачили, що українські банки і банки з іноземним капіталом – це перший як би такий напрям оцінки, і другий – це державні і приватні банки.

Відповідно на слайді 6 наші ключові завдання вже як акціонера по відношенню до наших чотирьох банків. Ну, перше – це максимізація вартості банків, незалежно від того, чи це банки, які ми плануємо залишати в нашому портфелі з залученням в міноритарних акціонерів, чи це банки, з яких ми плануємо як держава повністю виходити, такі як "Укргаз" і в майбутньому "Приват".

Друге – це мінімізація витрат державного бюджету. Ми витратили надзвичайно великі кошти на рекапіталізацію наших банків. Це була необхідна міра, тому що вони повинні бути стабільними, вони повинні відповідати всім вимогам регулятора. Водночас ми з державного підходу і державної точки зору повинні думати про те, яким чином не тільки мінімізувати ці витрати, а й думати про повернення раніше інвестованих ресурсів.

Друге. Ми з вами тут багато обговорювали питання спеціалізації чи універсальності. Все-таки приходимо до того, що універсальність саме як виключна універсальність, вона має місце виключно для "Ексімбанку". Може мати місце, так як це дійсно банк, який повинен фокусуватись, тобто його головна функція, вона є досить спеціалізована.

Якщо говорити про інші три банки, це банки більш універсальні з тим чи іншим фокусом на стратегічних своїх сторонах. Уже очевидно, що "Укргазбанк", це універсальний банк з фокусом на екобанкінгу, грінбанкінгу та новий напрям, який не тільки розвивається, а і прибавляє практично кожен квартал в активах. І він не тільки правильний, він ще приносить кошти. Тобто це ті кредити, які генерують дохід.

Очевидно, що і "ПриватБанк" теж має певний фокус на технологізацію, розрахунки, платіжні системи, те, що в ньому є і робота з населенням. І "Ощадбанк", це ряд сильних сторін, які з одного боку пов'язані теж з поширенням і досить великою мережею і для малого, і для середнього бізнесу продуктів. А з іншого боку досить великий, сильну сторону в такому корпоративному кредитуванні, в кредитуванні в тому числі і державного сектору.

Що для нас є надзвичайно важливими завданнями. Це збереження конкуренції на банківському ринку, ми як гравець, державні банки не повинні її спотворювати. Відповідно це, ну, таке базове наше завдання. І створення умов для подальшої приватизації часткової чи повної банків. Ну, і звичайно, щомісячно це покращення операційної ефективності.

Для того, щоб не вибитись з регламенту, значить, що ми пропонуємо в пункт. На слайді 8 "Ключові елементи реформування банківського сектору", ну, перше, головне питання, яке у нас, сподіваюсь, вже на виході і ми наступного разу будемо обговорювати законопроект, це формування, внесення фундаментальних змін в корпоративне управління державних банків. Як тільки найближчим часом буде затверджена стратегія, але паралельно з цим ми уже обговорюємо в Кабінеті Міністрів на... зараз закон на рівні урядового комітету про внесення змін, які ми змінимо корпоративне управління у всіх банках і зробимо його відповідно до тієї моделі, яку Кабінет Міністрів уже узгодив для всіх державних компаній з певними особливостями, які є для банків. Що це значить?

Ми фактично уже реалізували його на прикладі Приватбанку частково і "Укргазбанку". Це наявність повноцінної трьохрівневої системи управління, в якій держава як акціонер здійснює безпосередньо управління на рівні акціонера, спостережна рада є професійною, яка складається з більшості незалежних членів, які відповідно до політики затвердженою державою здійснюють цю функцію нагляду і професійний менеджмент. Я не знаю чи варто зупинитись на, в нас тут декілька слайдів більш детально по законопроекті. Я сподіваюсь, що на наступне засідання комітету ми вже зможемо прийти до вас і обговорювати тут детально законопроект. Тому, можливо, варто пропустити, якщо не заперечуєте, тобто тут повністю є інформація, що саме ми пропонуємо по корпоративному управлінню, в тому числі створення комітетів в спостережній раді, хто і як повинен очолювати ці комітети, які вимоги підвищені до членів спостережної ради, що зрештою дасть нам можливість дійсно налагодити ефективне управління таким чином, що банки будуть, з одного боку, впроваджувати стратегію держави як власника, а, з іншого боку, повністю операційна ефективність і комерційна, скажімо так, ну, здатність цих банків, вона буде максимально наближеною до найкращих практик приватного сектору і міжнародних практик.

На слайді 16, я вже коротко сказала, ми відзначили ті сильні сторони ключових компетенцій банків це те, що ми з свого боку бачимо як речі, на яких треба сфокусуватись з метою знову ж таки для "Укргазбанку" і для Приватбанку в різних часових сценаріях для того, щоб держава могла вийти з цих банків. Тому що, знову ж таки треба, всі експерти і всередині Міністерства фінансів те, що ми працювали, ми сходимось на тому, ну, і це загальносвітова практика, банки, які створені як державні банки і мають на меті

виконання певних державних функцій в комерційно-ефективний спосіб, вони мають право залишатись державними банками з певним там входженням частковим, міноритарним, це вже можна обговорювати. Це до обговорення.

Банки, які опинились в наших руках внаслідок того, що ми як держава вимушені були націоналізувати ці банки для того саме, щоб запобігти їх ліквідації і системності, як правило, швидше чи пізніше, але краще швидше їх треба, виправивши ті питання, які були проблемними, повернути їх на ринок. Відповідно на цьому якби і базується наша стратегія.

Щодо операційних моделей банків. Ну, абсолютно такі самі міжнародні підходи і запровадження всіх найкращих практик як в тому числі управління ризиками, в тому числі робота з проблемними активами, інформаційні технології, персонал. Тобто, ну, ті трансформації, які уже розпочато, які нам треба буде в цьому році максимально швидко завершити для того, щоб, ну, дійсно банки стали такими, якими вони повинні бути.

Це все буде можливо тільки, якщо ми врегулюємо в один чи в інший спосіб питання проблемних активів. Знову ж таки тут трошки більше про це. Я зупинюсь тільки на головних слайдах.

Якщо говорити про кредитні ризики. І ви знаєте, що ми минулі рази, коли приходили до вас, обговорювали в тому числі питання капіталізації банків, тобто є велика кількість проблемних активів у всіх наших державних банках, з яких частина, це результат дійсно банківських операцій. Ну, будь-який банк завжди має проблемні активи в тій чи в іншій мірі. І якраз майстерність і професійність менеджменту для того, щоб, і ризик управління, для того, щоб їх була там все-таки там невелика якась частина.

Однак, бувають такі випадки, такі, як в нашій країні також сталось, коли не тільки банківська практика призводить до збільшеного рівня, а і певні кризові явища, які у нас були пов'язані, в тому числі з анексією Криму, Донецьк, Луганськ, політична криза, економічна криза, коли банки накопичили величезні портфелі, з якими вони не можуть справитися в повній мірі і не можуть сфокусуватись на дійсно своїй комерційній роботі.

На слайді 21 ми проаналізували повністю практично всі на європейській території приклади, яким чином врегульовувалися ці кредити. Якщо ми подивимося, є дві шкали: по-перше, підтримка уряду, без підтримки, з гарантіями надання чи вливанням прямого капіталу і відповідно різні варіанти, чи це у нас виділення просто активів у балансі самого банку і робота з ними, чи це трансферт їх до спеціально створеної установи, чи взагалі створення .....банку як банку саме. І відповідно як би проаналізували фактично, велика робота була пророблена, кожен з цих успішних чи неуспішних за останні 10 років спроб, як в Європі, так і в Сполучених Штатах Америки.

Що ми бачимо? Ми бачимо, що, залишаючи проблемні активи просто як загальну функцію, нормальну функцію банків з такими рівнями і з такими причинами виникнення, ми не зможемо врегулювати. Тобто, як мінімум – це виділення в балансі абсолютно окремо, як максимум – це більш ефективно, і там такі приклади як Іспанія і інші показують, що ефективніше все-таки виділяти це в окрему структуру, яка могла б бути ефективною, невеликою, без значної капіталізації з держави, тому що теж шлях в нікуди, абсолютно з наглядом із нормальною спостережною радою, головна мета якої буде безпосередньо, проаналізувавши всі ці активи, розібратись, що треба продати, закрити, реструктуризувати. Ну, і по-друге, під такі спеціалізовані інститути, як правило, ухвалювались законопроекти, які робили максимально легким для цього інституту всю як би процедуру врегулювання, тобто забирання активів, суди і так далі, тобто клієнт не повинен хотіти потрапити в таку структуру, він навпаки повинен хотіти реструктуризуватись і залишитись в банку, почати виплачувати, а не потрапити в ту структуру, де держава максимально стягне те, що можливо для того, щоб відновити свій капітал.

Відповідно у нас на стадії також обговорення саме створення такої інституції, яка, можливо, могла би бути створена за участю коштів міжнародних наших партнерів, ЄБРР,

Міжнародної фінансової корпорації, яка могла би попрацювати на першому етапі з проблемними активами саме державних банків, особливо ті, які вже стовідсотково зарезервовані, і відповідно показати, яким чином можна це врегулювати більш ефективно, якщо була би успішною, на другій стадії могла би бути відкрита для всього банківського ринку.

В принципі, в нашій якби концепції уже опрацьовано, яким чином ми пропонуємо її створювати, чим капіталізувати, якими інструментами і як, по якій оцінці передавати. Тобто всі ці питання опрацьовані і є пропозиція, яку ми готові будемо обговорювати.

Таким чином, ну, якщо говорити по нашим 4 банкам. Це ми однозначно бачимо спрямування і розвиток двох банків "Укргазу" і Привату як банків, які повинні розвиватися таким чином, щоб стати привабливими для продажу. І Ощад, і "Ексімбанк" це банки, де уже, уже банки працюють над залученням співінвесторів серед кола міжнародних фінансових інституцій, які прозоро зможуть розмістити не менше 20 відсотків для того, щоб, це будуть інвестиції в капітал. Тобто для того, щоб не тільки отримати додаткові кошти, а, в першу чергу, все-таки це нові практики, новий поштовх для розвитку.

Під кожную з таких стратегій по... у нас є ряд сценаріїв з більш детальною інформацією, яку, ну, ми хотіли би тоді на закритому засіданні, якщо можна показати більш детально.

У нас немає ще фінального рішення, тому що, ну, питання дійсно дуже чутливе і, ну, навіть в середині Кабінету Міністрів є різні точки зору, які ми зараз обговорюємо з нашими партнерами, колегами з інших міністерств. Тому, сподіваюсь, що максимально будемо прискорювати для того, щоб вийти на результат в даному питанні. Це по трьом питанням.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У мене декілька питань.

МАРКАРОВА О.С. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. По-перше, всі розуміють, ...я думаю, що треба ..... *(Не чути)* А у нас, ми рік тому, майже рік тому ухвалили Закон про добровільну реструктуризацію. А що в нас там відбувається?

МАРКАРОВА О.С. Значить, на сьогоднішній день фактично цей закон формально в повній мірі з інституціями, які працюють, запрацював близько двох місяців тому, і уже в нас банки розпочали роботу по деяким активам, ну це от перший етап по реструктуризації, тобто я, не називаючи тут клієнтів, але по декільком клієнтам уже іде спільна робота...

ГОЛОВУЮЧИЙ. А що, це банківська таємниця?

МАРКАРОВА О.С. Я не можу називати клієнтів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А банки які, можете сказати?

МАРКАРОВА О.С. "Ощадбанк", "Ексімбанк" і "Укргазбанк" уже...

..... *(Не чути)*

МАРКАРОВА О.С. От підтверджують мені колеги, що не можна. Але я можу сказати, що я точно знаю про три конкретних кредити, які уже в активному обговоренні, я думаю, сподіваюсь, що тут ми пройдемо ці процедури досить швидко і зможемо показати ефективні фінансові реструктуризації. Я думаю, що цей інструмент максимально треба використовувати, тут подяка Верховній Раді за те, що цей закон було підтримано, на жаль, його імплементація зайняла більше, ніж узгодження...

ГОЛОВУЮЧИЙ. ... вже рік пройшов, а у нас, ..., я не знаю... *(Не чути)* вже майже рік пройшов. А інші інструменти, які бачення...?

МАРКАРОВА О.С. Дивіться, я все-таки, чому ми пропонуємо якийсь системний інструмент у вигляді, або окремої інституції, або якщо буде, ми не зможемо переконати в тому, що вона саме в такому варіанті потрібна якимось чином в балансі кожного банку це робити. Тому що навіть ті кредити, які є стовідсотково зарезервовані в державних банках, на жаль, до державних банків дуже часто приміняється така сама логіка як до державного

майна і до державних компаній коли продаж нижче балансової вартості, чи списання активу прирівнюється до нанесення шкоди державному майну, чи та державному бюджету. І ми розуміємо, що тут дещо зв'язані руки.

Тому що коли в комерційному секторі банкір бачить, що кредит вже стовідсотково зарезервований, акціонер фактично вже сплатив за цей кредит, він вже надав кошти для того, щоб сформувати ці резерви. То набагато правильніше його або продати дешевше, або списати аніж нести ще певні затрати, які пов'язані з чи утриманням, якщо це якесь майно і так далі. На жаль, державні банки не мають в повній мірі, як би, можливість тут діяти, не оглядаючись на питання чи буде, чи не буде нанесення державної шкоди. Тому ми, наприклад, бачимо, нещодавно у нас був 12 травня тут досить успішні в частині аукціон, проведений "Укргазбанком", коли максимальна була проведена компанія ..... і так далі, ну продалося те майно, в якого балансова оцінка була максимальна близькою до ринкової, деякі навіть продалися вище цієї ціни.

Є майно у всіх банках, яке ми на аукціонах торгуємо по три, по десять, вже деяких раз, жодного покупця. Саме тому, що баланс взят на баланс там сьомий, восьмий роки чи кредити видані, які не є ринковими. Тому нам обов'язково треба розв'язати цю ситуацію якби і я сподіваюсь, що вже на наступний раз ми будемо говорити вже про законопроект. Тому що, коли ми говоримо про цю установу, я думаю, що от у нас менше, мабуть, з Національним банком тут суперечностей, хоча є різні точки зору, більше з деякими міжнародними партнерами. Тому що ми говоримо про концепції, навіть про опрацьовані концепції, які прописані, все-таки нам здається, що треба переходити вже до питання саме можливо законопроектів для того, щоб показати як це дійсно буде виглядати, для того, щоб оцінити і, можливо, розвіяти якісь там занепокоєння, які можуть виникають така модель. Те, що нам, безумовно, в один чи в інший спосіб треба врегулювати питання проблемних активів для державних банків саме для того, щоб потім більше вимагати від них більшого по тим кредитам, які у нас, починаючи з 2005 року і далі, і вимагаючи виконання стратегії безпосередньо і їх бізнес-планів, які у кожного з них затверджені на сьогоднішній день і стратегії бізнес-плану. Це питання, які ми повинні врегулювати, кожен банк окремо не може його сам врегулювати.

ДЕМЧАК Р.Є. .... (Не чути) ... все ж таки питання, до чого ви схилиєтесь, ви маєте якусь стратегію по ..... (Не чути)

І, якщо ви схилиєтесь до цього варіанту, то якщо це потрібно .... то ви плануєте його ... (Не чути)

Друге, дуже важливе. Які будуть джерела капіталізації.

І, третє, які об'єми оцінюєте капіталізації цього фонду для того, щоб покрити, хоча би... (Не чути)

МАРКАРОВА О.С. Я схилиюсь до створення саме спеціалізованої установи як державної установи, яка повинна мати капіталізацію виключно, яка забезпечить рік її діяльності, чи два роки її діяльності. Ми не плануємо, тобто ми говоримо про кредити, які уже зарезервовані в більшості випадків навіть по 100 відсотків зарезервовані. Відповідно їх передача правильно повинна була би відбуватись за ринковою вартістю. Таким чином ми не говоримо про питання викупу за великі гроші не працюючих кредитів.

Ми не говоримо про потребу капіталізувати величезними коштами цю інституцію, ми говоримо те, що треба надати їй повноваження більш ефективно врегульовувати кредити треба законодавчо надати право державним банкам списати ці кредити, фактично передавши їх, продавши за ринковою вартістю всю організацію. І ця організація не буде мати тих обмежень, які мають комерційні банки, тому що все-одно нормативи вони... зможуть більш ефективно далі уже там здавати в оренду, врегульовувати, продавати, залучати співінвесторів, залучати ті самі міжнародні фінансові інституції.

Ми проговорили, наприклад, з декількома компаніями міжнародними, які займаються цими питаннями, загальна очікуваність, що хеч-фонди, які орієнтуються на проблемні активи можуть бути зацікавлені в співінвестиціях чи входженні в Україну.

Тому ця позиція знову ж таки не підтримана поки що не погоджена, це моя позиція, яку робоча група, яка у нас уже фактично рік пропрацювала в 2015 році і пропонувала, це не було підтримано в попередній концепції. От зараз ми готові надати повністю всі ці напрацювання для того, щоб обговорити, чи буде вона...

..... говорити взагалі зарано.

МАРКАРОВА О.С. Я готова на закритому засіданні показати. У нас є як би цифри всі, які необхідні, які інструменти, і так далі. Я, ну, не хотіла би зараз...

(Загальна дискусія)

ГОЛОВУЮЧИЙ. (Не чути)

МАРКАРОВА О.С. Ну, не зовсім так. Тому що за визначенням кредитного ризику, ну, наприклад, там ті ж самі недобудови, вони стовідсотково зарезервовані. Чи вони коштують нуль? Очевидно, ні. Але для того, щоб вони коштували не тільки не той нуль, який вони фактично не коштують, а й коштували більше, їх треба добудувати. Жоден банк не буде дофінансовувати проблемний актив, який уже у нього на балансі, особливо якщо вартість кредиту набагато перевищує цей актив. Ну, це як такий, якийсь індивідуальний приклад.

Тому це питання роботи з кожним конкретним активом.

..... ну, перше. Як я розумію, державні банки сьогодні більш, ну, ми кажемо, що довіра взагалі ..... до фінансово-банківського сектору, але державні банки ..... відсотків, ну, компенсують..... гроші, які є сьогодні.... У вас є, скажімо так.....

Те, що нам потрібно позбутись ..... Ми працюємо активно, за рік пройшло..... і ще інструменти повинні бути для того, щоб позбутись, ну, ... активів, ви ж згодні з цим, так? ..... ну, позбутися.

А, по-третє, а є якісь інструменти розвитку, як ви, ну, через державні банки будете підтримувати сьогодні там виробників, виробників з великою доданою вартістю? Тому що я знаю, що, наприклад, по Кредитно-експортному агентству, ну, досить тривалий час ..... оцінка. Може, щось змінилось, може у вашій стратегії щось не передбачено. Як ви будете сьогодні критикувати щось, державні банки. Я бачив.....

МАРКАРОВА О.С. Андрій, обов'язково. Перше, відновлення кредитування самими банками. Ми бачимо останній рік, а останній квартал – особливо, приріст все-таки кредитування, зниження з одного боку ставок, з іншого боку приріст активів практично по всім банкам, мабуть, крім, крім "ПриватБанку". Ми бачимо, що як "Екобанк", як "Укргазбанк", так і підтримка експортерів, яку здійснює "Ексімбанк", збільшується. Тобто безумовно, перша, перша мета – це кредитування української економіки. І тут якраз надзвичайно велика, набір інструментів і в "Ексімбанку", починаючи від кредитних, закінчуючи будь-якими гарантійними і так далі, тобто і діяльністю, і підтримкою наших експортерів.

Друге питання, це робота разом з Міністерством фінансів. Як ви знаєте, у нас в бюджеті 17 року є ряд програм, наприклад, ті ж самі там програми розвитку сільськогосподарського машинобудування. Насправді це програма, яка, в першу чергу, працює разом з банками. Тобто це банки оцінюють, і до них приходять клієнти за кредитними продуктами, а в даному випадку державна програма допомагає зробити їх більш ефективними.

Тобто ми якраз стоїмо на тому, що замість прямої підтримки з бюджету, ну, наш інструмент розвитку економіки – це якраз і є державні банки, так само як і комерційні банки. Тому ефективність роботи державних банків, це в першу чергу, підтримка економіки, підтримка...

ГОЛОВУЮЧИЙ. .... я перепрошую, але це загальні фрази. Це не конкретика якась. Повинні бути конкретні інституції. Я зараз передам слово колегам, але я можу вам сказати, що ..... , що сьогодні ми не можемо конкретно спілкуватись от зараз з цього приводу. А, по-перше, тому що реструктуризація, ну, це банківська таємниця. Так, дійсно

банки, банківська таємниця, але в секретаріаті, який вже ..... реструктуризації, я вам зсилочку кину. Там же і фірма, яка реструктуризує, і дата навіть, коли почата, дата реструктуризації. Тому це ..... дозвіл. Будь ласка, ... ніякої комерційної таємниці нема. Матчастину просто треба вивчати. Я вам дякую.

Шановні колеги, якщо є які запитання, будь ласка. Да, будь ласка...

РОМАНЮК В.М. Я вам скажу так. Я подивився, я розумію, так, ... якесь бачення... *(Не чути)*

МАРКАРОВА О.С. Ні, ну чому, це презентація тої стратегії, яка у нас на завершальному етапі.

РОМАНЮК В.М. Тобто це стратегія? .....

МАРКАРОВА О.С. Це взагалі не документ, це презентація, яка базується на тому документі, який на фінальному етапі...

РОМАНЮК В.М. Мене хвилює в цьому контексті, знову ж таки я виходжу з позиції платника податків, от людина, яка все життя платить податки в державний бюджет. Тобто концепція така, щоб я менше виплачував ..... *(Не чути)* Тобто в цій концепції я бачу, що збільшується присутність регулятора держави. Тобто ми ..... державні банки, ми збільшуємо ..... мені особисто цей момент дуже не подобається. Чому? Тому що я виступаю за те, щоб мінімізувати ..... держави і в тому числі ..... це може бути Світовий банк, це може бути міжнародна фінансова корпорація. Тобто оці ..... я вам скажу за ту частину ..... казали, що вони абсолютно неефективні. Вони абсолютно неефективні, тому що це, розумієте, в цій системі управління, в якій ми живемо, ... ці питання по кредитах, по цим всім вони вирішуються ....., але відсутні там ..... корпоративного управління. Тому потрібно ..... принаймні я як платник податків буду перекладати на ..... Це перший момент.

Другий момент, на який я хочу безпосередньо акцентувати вашу увагу, ситуація по "ПриватБанку", ...

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*

РОМАНЮК В.М. Да, ми намагалися, ну ми розуміли, що ....., просто ми намагалися .....

Суть її дуже проста. Давайте не будемо придумувати якісь велосипед і грати в довгу, тому що гра в довгу це відразу ж і з'являється ..... в Україні і з'являються, вибачте, маса інтересуючихся, маса, якісь там фінансові зловживання. Ця вся проблема обростає ще більшою проблемою для платників податків. Я запропонував дуже просту штуку. Продайте, будь ласка, швиденько цей "ПриватБанк", виставте на аукціон за 1 гривню. Я як платник податків вже один раз заплатив за те, що ми докапіталізували "ПриватБанк". Я не хочу більше платити за це.

А я знаю, що в 2019 році, максимум в 2020-у, мені знову доведеться за це платити. Тому що, судячи з *(Не чути)* Ми введемо корпоративні ці ради, ми почнемо кредитувати сектор економіки. *(Не чути)*

В цьому я більше ніж впевнений, історія тому свідок. Це другий момент. Будь ласка, сконцентруйтеся на цьому. І я виступаю за прості механізми. Тепер третій момент, який знову ж таки прозвучав. Коли приймали закон про ... *(Не чути)*

Поясню чому. Тому що ми знову ж придумуємо "велосипед", який в світі ніде практично не існує. Три роки назад я пропонував те, що діяло ..... Іспанія, Індонезія, Туреччина. Створюється структура, на яку скидуються ці всі проблемні активи, все, іншого механізму немає. Все інше – це проблема. Це ми йдемо шляхом проблеми або якихось договорняків, за які ж знову проплатять платники податків, воно неефективне. І це треба чітко і ясно розуміти.

І четверте саме головне. Дивіться, три роки назад, коли ми обговорювали ці всі концепції в рамках реформування банківської системи, я виступав за ліквідацію

Національного банку і мотивував це. Три роки показали, що я був, вибачте, пасивним співучасником цього злочину і ..... до ліквідації ....банків.

Зараз знову ж таки я піднімаю це питання. Тому що в ключі того, що я бачу цю ....., який не влаштовує буржуазний клас, який живе в Україні. Якщо ви знаєте, то до кризи ..... 5 відсотків населення, 5 відсотків населення. Тобто активна частина населення оцінює цю всю якби революцію з точки зору, як я кажу, незрозумілу мишину возню.

Виступаю знову за прості механізми вирішення цих всіх проблем. Дивіться, Хорватія в свій час ....., Чорногорія ввела європейську валюту (*Не чути*)

Нам потрібно відходити від цих експериментів ..... Потрібно запропонувати механізми в суспільстві, які будуть показовим прикладом як запровадження того, що повертається швидко довіра до банківської системи. За три роки ми цю довіру підірвали, на мій погляд.

Тобто я як .... відверто скажу ...(*Не чути*) Я не бачу, кому я маю віддати гроші, щоб ця фінансова структура (*Не чути*)

І цих 5 відсотків насправді, які живуть в країні, генерують якусь політичну модель, вони залишаються приблизно на тих же позиціях, ну, судячи з декларацій нашого істеблішменту. Розумієте?

Ми, ну, намагаючись зробити якусь, розумієте, свою модель, ми тільки відтягуємо оцей процес швидкого виходу країна на якийсь еволюційний швидкий шлях зростання, повернення довіри. Тому що, якщо немає довіри до банківської системи, ми будемо постійно гратись в оце коло, яке коштує нам, грубо кажучи, на ціні зростання 1,3 відсотки. Ну, прогноз...

Ну, це ж нікому не цікаво, розумієте, цей ..... відсоток? Нікому не цікаво після падіння в 17 відсотків. Всім цікаво 3, 5 відсотків, 10. Через те, знову ж таки, опрацюйте реальну модель запровадження як грошової одиниці на території ..... України європейської національної валюти. І це .... Дякую.

МАРКАРОВА О.С. Дякую за запитання. Я дуже коротко. Корпоративне управління. Ну, дякую за запитання. Тому що та модель, яку ми пропонуємо, вона якраз і відповідає на ваше запитання, і робить саме це. Не збільшує присутність держави, а зменшує присутність держави, деполітизує спостережні ради. З семи членів спостережної ради п'ятеро – це представники незалежні.

І, наприклад, зараз, якщо ви подивитесь на "ПриватБанк" чи на "Укргазбанк", це представники міжнародних фінансових інституцій, які якраз обрані навіть в державних банках для того, щоб управління здійснювалось не політично, а на професійних абсолютно основах.

Тому питання відбору, це питання, яким чином відбираються і яким чином будуть знаходитись. Це питання до дискусії. Ми заклали там механізм, який відповідає європейським нормам. Але ми тут абсолютно повністю виступаємо за те, щоб максимально навіть в тих банках, в яких 100 відсотків є представників держави, для того, щоб спостережна рада була максимально незалежною і професійно здійснювала свою роботу. А представників держави було двоє з семи.

І це, ну, зразу ж і голова спостережної ради, це представник саме від незалежних членів. Це перше питання.

Друге питання щодо безпосередньо продажу. Безумовно, банки, які не створені як державні, а опинились в нашій, в державній власності вимушено, наша мета – вийти з цих банків, наша мета їх продати. І тут питання як би коли, я розумію, що це в тому числі є приватизація постійна, дискусія, за якою ціною і коли продати. Ми абсолютно розуміємо ніхто не збирається надзвичайно довго це робити, просто ми повинні зробити це в максимально ефективний спосіб для того, щоб максимальні кошти, які можливо повернути в державу. І ми не передбачаємо, зараз ми уже на фінальній стадії розробки нашої Бюджетної резолюції на три роки, ми не передбачаємо з 2017 року і далі будь-яких

капіталізацій банків. Тому це якраз наша теж стратегічна позиція, що ми не будемо далі, тобто ми фактично вважаємо, що ті ризики, які на сьогоднішній день капіталізовані чи будуть докапіталізовані в цьому році і ми не передбачаємо понад обсягів у 2018 році капіталізації.

По третьому питанню щодо врегулювання шляхом спеціалізованого інституту. У нас була абсолютно повна концепція створена, ще коли ми в лютому представляли нашу стратегію реформування державних банків, яка тоді була взята за основу, яка затверджена і, яка є досі на сайті як чинна стратегія. Міністерство фінансів було єдиним хто пропонувало таку модель, саме на основі іспанської, ірландської, американської, японської успішних, скажімо так, історій діяльності такої. На жаль, вона не була підтримана, відповідно, не була втілена.

Ми сподіваємося, що цей раз нам вдасться в той чи інший спосіб все-таки це питання переконати наших колег, прийняти рішення і врегулювати таким чином ці ... тут, дійсно, це питання вже стільки разів пройдено нашими сусідами близькими і дальніми, що немає сенсу вигадувати щось нове. Щодо Національного банку...

РОЖКОВА К.В. Можна я декілька слів скажу від Національного банку? Тому що я вибачаюсь, мушу бігти на монетарний комітет. У нас є ряд запитань, більше, напевно, до концепції роботи з поганими активами. І ми свою позицію висловлювали, стосовно стратегії розвитку державних банків ми не мали змоги, бо ми не мали дискусії. Тому ми як Національний банк сподіваємося, що Міністерство фінансів доопрацює свою концепцію і прийде з нами подискутує щодо стратегії розвитку державних банків, в тому числі концепцію роботи з поганими кредитами чи з ....., як ми говоримо, тому що їх рівень дійсно зашкалює. Ми маємо своє бачення, в принципі, воно десь подібне до бачення міжнародних фінансових інституцій, але цю дискусію ми винесемо за рамки комітету. І, я сподіваюся, що буде знайдено якийсь компроміс з цього приводу і ми зможемо рухатися далі.

Єдине, що я дуже прошу, я б не пов'язувала сьогодні розробку і затвердження стратегії розвитку державних банків паралельно з прийняттям Закону про корпоративне управління державних банків. Тому що цей закон, він дуже, він вкрай важливий. Розробка стратегії, подальша розробка якихось більш детальних бізнес-планів розвитку кожного з банків, затвердження концепції, врешті-решт, роботи з проблемною заборгованістю, все це треба робити, воно займе певний час. Але без нормального корпоративного управління може бути зроблено ще дуже багато помилок вже в існуючій реальності, не докризовій, а в тій, яку ми бачимо сьогодні.

Тому я дуже прошу вас і я знаю, наскільки ви відповідально ставитеся до фінансового сектору. Це дуже важливо сьогодні якомога швидше прийняти ці зміни в частині корпоративного управління в державних банках. Решта, я дуже дякую, я буду в 9.30 завтра у вас в комітеті по решті питань, тому що нема кворуму, у нас зараз трішки так.

РОМАНЮК В.М. *(Не чути)*..... Дивіться, ми зараз історично йдемо шляхом, ми створюємо проблему і ми ж її вбиваємо. То ..... державні банки і тепер створюємо під них законодавче корпоративне управління, сектори, навантаження ..... коли приймали Закон про фінансову реструктуризацію, знову ..... Якщо ми створюємо якийсь механізм, він потребує адміністративного втручання ....., ми ошаджуємо це все, це створює додаткове навантаження ..... державних службовців, це все витрати .....

РОЖКОВА К.В. Погоджуюся.

РОМАНЮК В.М. .... це не той шлях, який .....

РОЖКОВА К.В. Дивіться, я абсолютно погоджуюся, але хочу вам сказати одне, ми не говоримо в цьому контексті про "Приватбанк", тому що корпоративне управління "ПриватБанку", воно не, скажімо, підпорядковується іншому законодавству і воно створюється відповідно до стандартів кращих. Ми говоримо про решту банків, які історично або вже багато років як той же "Укргазбанк", є державними і з ними потрібно

щось робити, тому що в протилежному випадку ми знову будемо змушені через декілька років їх докапіталізувати, тому що вони ж продовжують...

РОМАНЮК В.М. Я ж тільки що про це говорив. Я вам скажу навіть .....

РОЖКОВА К.В. Так тому питання корпоративного управління – це номер один питання для державних банків. І я просто прошу вас. Я дуже дякую, завтра о 9.30 буду, дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, будь ласка.

РІЗАНЕНКО П.О. Мене дуже збентежила фраза, з якої ви почали свій виступ, таке прозвучало, що він не вважає, що держава повинна вийти з банківського сектору. За всю історію українського банківського сектору ми не знаємо жодного досягнення державних банків. Вся історія українських державних банків – це історія економічної неефективності помножена на корупцію. І ця історія була і вона продовжується, і вона, на жаль, сьогодні продовжується. І ви знаєте, навіть у нас у всіх були великі ..... після 2014 року, але в мене таке відчуття, що над державними банками і сьогодні не відновлено контроль державою, тобто, це власність держави і ..... в даному випадку виступає Мінфін, ви представляєте державу як власник.

Але, по-моєму те, що навіть сьогодні відбувається з державними банками, знаєте, неймовірна історія, тобто, я не знаю як Мінфін здійснює управління банками, коли два банки найбільших здійснюють, там конкурують між собою, якусь дику влаштували конкуренцію по залученню вкладів фізосіб. За що вони змагаються? Це що, ..., хто націоналізує збитки? Це про "Приват" і "Ощад", що вони зробили на ринку ..... Маючи можливість мінімізувати свої видатки по залученню, вони їх тільки максимізують, за що вони борються, нікому не відомо. Так?

І, можливо, ви як представник держави, власника..... представляєте....., можете нам пояснити за що вони борються.

Або той же самий приклад з виконавчим органом ..... від державного банку, який відкрито заявляє про те, що його не цікавлять взагалі вкрадені активи на 150 мільярдів гривень ..... ніхто про це не питає. Ну, всі вони принаймні знають, що він має гарні стосунки з колишніми акціонерами. Або, наприклад, ... в найбільшому, ... найбільшому державному банку на 500 мільйонів доларів на сім'ю Януковича під 1 відсоток. І коли 3 роки ми з вами регулярно, формально, неформально спілкуємо на цю тему: а що робить цей банк, а що робить Мінфін, щоб з цією ситуацією розібратися, - і результат той же самий, а віз і нині там. Просто сім'я платить один відсоток за 500 мільйонів, привласнює 25 мільйонів доларів, здаючи в оренду нерухомість, яка заставлена під ці кредити. І всі щасливі і задоволені.

Тому я наводжу навмисно ці конкретні приклад, для того щоб, ну, знаєте, продемонструвати, наскільки мене вразила фраза, що ви не вважаєте, Мінфін не вважає, що держава повинна вийти з державних банків. Державні банки – абсолютне зло, як це бачить повністю ринок і як це бачать платники податків. Єдина стратегія – і тут немає багато що думати, - повинна бути спрямована на якомога швидший вихід держави з власності цих банків. Я не бачу зовсім іншої стратегії.

Три роки назад була затверджена уже стратегія. Сьогодні розглядається нова. На якомусь засіданні Кабмін місяць тому назад прийняв рішення найняти міжнародних консультантів. Наглядові ради не контролюються Мінфіном, немає у них кворуму, вони збираються. Які там рішення ухвалюються, прикриваючись банківською таємницею, ми тільки сегментарно узнаємо від когось або з якихось рішень.....

Тому прохання, будь ласка, задумайтесь над самим глобальним, що є: про те, чи варто взагалі... не те що задумайтесь, але, я думаю, тут навіть альтернативної точки зору, особливо ....., нема по відношенню до держбанків, що з ними потрібно робити. І питання по конкретних ситуаціях, ну, вони, вибачаюсь, підривають довіру не тільки до банків – вони підривають довіру до Мінфіну, до уряду, до парламенту, до діючої влади.

МАРКАРОВА О.С. Дякую. Коротко відповім.

Я не сказала, що держава не збирається виходити. Я сказала, що держава не збирається... ми вважаємо, що повинна вийти зі ста відсотків з усіх чотирьох банків. І відповідно як стратегія в минулому році, яка передбачала вихід з "Укргазбанку". І залучення на міноритарний пакет в "Ощад" і в "Ексім", зараз ми говоримо про вихід з "Укргазбанку" і вихід з "ПриватБанку", і залучення як мінімум 20 відсотків в "Ощад" і в "Ексім". Тут питання яке. Ми як держава і виходити теж повинні ефективно.

Щодо управління. Міністерство фінансів управляє на даний момент як власник двома банками, де нами сформовано спостереженні ради в "Приваті" і в "Укргазбанку" відповідно до найкращих практик залучення міжнародних членів. Щодо "Ексімбанку" і "Ощадбанку" саме тому ми і подали від себе уже на Кабінет Міністрів цей закон про корпоративне управління. Що ви знаєте, на сьогоднішній день 15 членів спостережної ради формуються п'ятірками і п'ятірка в тому числі від Верховної Ради не призначена.

Відповідно, да, у нас є в кожному з цих, в "Ощаді" і в "Ексімі" представники Кабінету Міністрів. Ну, просто ви говорили, що Мінфін там управляє. Чи потрібно там більше ефективних? Ну, безумовно. Все, що я говорила, воно саме про це.

І корпоративне управління повинно бути покращене. І всі політики, в тому числі які стосуються управління і так далі.

Те, що Закон про фінансову реструктуризацію тільки зараз запрацював, ну, я не знаю, де ви побачили про те, що, ну, кожен керівник кожного банку абсолютно розуміє, що треба врегульовувати проблемні активи, як пов'язані з політичними кредитами так званими, так і пов'язані з неефективними комерційними кредитами.

Тому, безумовно, той закон, який ми, сподіваюсь, найближчим часом ухвалимо на Кабміні і він прийде вже в комітет на опрацювання, ми будемо просити його якомога швидше підтримати. Тому що корпоративне управління і його покращення, це перший крок для того, щоб в тому числі далі ефективно працювати.

РІЗАНЕНКО П.О. Я не бачу, що потрібні були б якісь зміни до законодавства, яке вам сьогодні не дають, а) результати з керівником найбільшого державного банку, який діє не в інтересах держави, а в інтересах колишніх акціонерів, які ....., змінити його. Це раз.

Я не бачу, які потрібні вам, вибачаюсь зміни до законодавства, ... найбільших банків і ви говорите про те, що потрібно не влаштовувати гонку хто більше залучить планів в бізнесі ... *(Не чути)*

Я не бачу які нам потрібні зміни до законодавства для того, щоб прийняти просто рішення та закрити схеми, яка відкрита при Януковичу по крадіжці ... банку грошей, яка просто до сьогодні діє.

Коли був виданий кредит на півмільярда доларів під один відсоток, ... нерухомості, яка приносить 25-30 мільйонів доларів в рік. Я не бачу чому просто не забрати цю заставу і, вибачаюсь, і ..... Для цього не потрібно вносити ніякі...

Так, звичайно, я так само виступаю за зміну законодавства по ..... держбанках як і в будь-якій держкомпанії, але для того, щоб зробити ті речі про які я вам сказав цього і не необхідно, це можна зробити і без внесення змін в закон. Це питання .... бажання і ...

МАРКАРОВА О.С. Народні депутати, погоджуюсь, що багато що можна робити, але не все можна зробити без змін, до речі, про відсоткові ставки я не маю під руками зараз, але практично по всім державним банкам у нас є зниження відсоткових ставок і по валюті і по гривні, по євро більше, фактично по всім. Навіть було звернення скарги в Антимонопольний комітет на те, що ми нібито змовились про зниження депозитних ставок. Тому насправді це питання якраз операційної ефективності і покращення спредів – це питання номер один, яке кожна спостережна рада обговорює з банком. І банки свідомо, декілька разів уже кредитні комітети переглядали ставки і ми бачимо цей тренд абсолютно чітко як зниження ставок по депозитам так і наслідок зниження ставок по кредитам, що надзвичайно важливо.

..... . Ми можемо зустрітись разом з вами з керівництвом Нацбанку і цю тему ..... *(Не чути)* можливо вже зараз краща ситуація.

МАРКАРОВА О.С. Можу показати цифри...

..... . *(Не чути)* Але ... "Приватом" і "Ощадбанком" .....

МАРКАРОВА О.С. Таке змагання між будь-якими державними інституціями не в інтересах, але я хочу запевнити, що цифри підтверджують стабільне зниження відсоткових ставок.

..... . Я вам три приклади навів конкретні.....

МАРКАРОВА О.С. Я їх записала.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги... *(Не чути)*

ДЕМЧАК Р.Є. Ми очікуємо Закон про корпоративне управління державних банків, він, на жаль, так і не поданий. І я хотів би запитати, ... до того, що якраз наш комітет не делегував своїх представників ..... Тому хотів запитати, наскільки ефективні зараз наглядові ради, які ще не сформовані по-новому, бо нема нового закону, чи є кворум, і що заважає вам зараз приймати ефективне рішення по ..... банку як акціонер?

МАРКАРОВА О.С. Дивіться, у нас повністю сформована в "Приваті" спостережна рада. Ми говоримо про "Укрексімбанк" і "Ощадбанк". Насправді у нас в "Ощадбанку" на сьогоднішній день з 15 членів є тільки 9, відповідно у нас немає кворуму.

..... . *(Не чути)*

МАРКАРОВА О.С. В "Укрексімбанку" у нас є десять членів, може мене поправити голова, тому що були питання по ряду членів, коли була колізія щодо електронного декларування.

..... . Логічно запитання, ... Ми очікували цього закону. ....

МАРКАРОВА О.С. Міністерство фінансів подало законопроект офіційно на Кабінет Міністрів, він був опрацьований вже і Міністерством економіки, і є у нас висновок Мін'юсту, він пройшов обговорення на минулому тижні на урядовому комітеті, були висловлені певні до нього застереження, зауваження і я сподіваюся, що і найближчий урядовий комітет, і Кабмін ми пройдемо, він вже буде тут. Тому звичайно та модель, яку ми пропонуємо підтримати в цьому законі, вона набагато краща ніж там допризначати зараз п'ятірку. Тому будемо просити вас підтримати цей законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми з цього приводу вже розмовляли на комітеті... *(Не чути)*

..... . Ми прийняли рішення, що найближчим часом ми проводимо ..... умовно ....., відповідно передбачене законодавством, або просто організований процес ..... рекомендації у Верховній Раді по кандидатам наглядових рад державних банків. Ми три роки весь час чули ....., що це ..... ось-ось поміняється, буде поміняно законодавство, тому немає ..... Але все-таки 3 роки якимось так, так і не поміняли законодавство. Тому, мабуть, варто нам прискорити...

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*

..... . Ну, так нам треба ..... немає сенсу.

..... . Шановні колеги, ще ось одне запитання по стратегії банків. Зараз, ну, я так зрозумів, що поки що такої затвердженої стратегії немає, є якби прощупування дороги, як кажуть. Але є ринок, ну, може на нього ....., якщо вимагають. Зараз є така проблема як закриття рахунків невеликих банків у ..... це стосовно ....., в інших банках. І чи не вважаєте ви, що, наприклад, той же самий "Укрексімбанк", який має *(Не чути)* може взяти на себе деякі ..... по маленьким банкам і виступити якби, ну, таким якби, ну, зробити кліринг. Чи, як ваша думка як акціонера чи можете ви як акціонер великого державного банку допомогти банківському сектору.

МАРКАРОВА О.С. Ну, я, насправді, це питання як тільки воно виникло, там, трошки більше місяця тому, воно було обговорено. Тут, на жаль, ну, державні банки навіть, якщо підставлять плече, це ж дуже термінова річ. Тобто тут не питання в тому, що через кого це робити, це питання просто наявності прямих рахунків, які, ну, тепер вимога

так би мовити сьогодні. Тому були варіанти, яким чином це можна зробити з залученням, можливо, там інших державних інститутів підпорядкування Національного банку. І Національний банк, наскільки мені відомо, опрацьовує це питання, немає ще там остаточного "так" чи "ні". Але це, ну, більше питання до регулятора.

_____. Які інститути... *(Не чути)* Ну, це можуть бути як державні банки...

МАРКАРОВА О.С. Про один з банків, який є в управлінні безпосередньо Національного банку розрахунковий.

_____. *(Не чути)*

_____. Я можу про це... *(Не чути)*

МАРКАРОВА О.С. Да.

ХРОМАЄВ Т.З. Ми зараз з Національним банком і, на жаль, Катерина пішла, але ми зараз з Національним банком випрацьовуємо питання щодо клірингу. І взагалі це повинна бути не банківська діяльність, а окрема клірингова діяльність, тому що ця установа бере дуже великі ризики. Тому там абсолютно інший принцип функціонування клірингових установ. Тобто у нас банки зараз беруть забезпечення щодо операцій, по товарам в тому числі, і кредитують, пробачте, чайники. Клірингові установи світові такого не роблять. Вони повинні мати як і в законі 3498 у нас чітко визначено, що клірингові установи щодо деривативів та валюти або будь-яких інших товарів повинні забезпечити ..... формувати за іншими принципами і функціонувати...

МАРКАРОВА О.С. Це важливо, але запитання було про інше, запитання було про коррахунки в американській валюті. Тут питання було про прямі коррахунки.

_____. І щоб працювати, ці рахунки .... Як ви на це дивитесь?

МАРКАРОВА О.С. Я думаю, ту корекцію, ми це питання...

ГРИЦЕНКО О.В. Справа в тому, що ..... зарубіжні партнери саме і вимагають, щоб банки відкривали напряду рахунки у них, вони з задоволенням, щоб послуги надавали раніше. Але зараз з цим є проблема – це світова загальна тенденція, коли банки не хочуть працювати через коррахунки, вони хочуть працювати напряду. Це без ..... України...

МАРКАРОВА О.С. Так, у нас, ми пропрацювали з державними банками таку можливість, вона не вирішить питання.

ШЕВЧЕНКО К.С. Значить, на жаль, ... найбільшим все ж таки кліринговим банком для, тобто, зараз йдеться про кліринг в частині розрахунків, тобто, для банків, 68 банків українських обслуговував "Укргазбанк". Коли наші партнери "Дойче Банк", вони прийняли рішення, що вони не будуть далі обслуговувати наші банки ....., не клієнтів "Укргазбанку", то ми перші це відчули. І сьогодні є досить швидке рішення і просте, яке може врятувати ситуацію і це навіть не потребує законодавчого врегулювання, на сьогоднішній день для банків є заборона відкривати рахунки в країні, яка не є засобом ..... Тобто, якщо ви хочете робити кліринг в американських доларах, то банк має ..... прямих рахунок або в українському банку, або виключно в Сполучених Штатах. Сьогодні, якщо Національний банк зніме обмеження і ..... маленькі можуть відкривати рахунки в країнах східної Європи, які будуть надавати їм послуги по перерахуванню ..... Це вирішується одним рішенням Національного банку ..... Тобто не треба ..... або за якихось часів там, я не пам'ятаю, в яких роках, навіть Національний банк надавав ..... для українських ..... Все можна вирішити .....

_____. ..... Тобто можна в третій валюті відкрити. А чого у гривні не відкрити і через "Укрексім" ....., той самий варіант. Це на грані лобізму і лобізму в тому числі ..... для українського банківського сектору. Якщо ми зможемо користуватись через турецький банк і діяти так само ..... Сполучених Штатах, то

чому ми не можемо через державний банк. Це принципове питання і я хотів би, щоб Мінфін ну пропрацював це і дав свою позицію, чому ні.

..... ще один банк з'являється. Тобто ..... (Шум у залі)

ГОЛОВУЮЧИЙ. ....є два питання і перейдемо до виступів ..... (Не чути)

Перше питання у мене по стратегії. Скажіть, будь ласка, те, що стратегії нема і проект ..... це зрозуміло. А, користуючись нагодою, ... спитати у керівників державних банків: а чи запрошували вас до участі, коли .....? Ви хоч знаєте щось про це чи ні?

..... Звичайно, існує робоча група, куди входять представники і міжнародних фінансових організацій, і .....

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, хто хоче по процедурі... У нас так, закінчили питання по стратегії .....

ДОВБЕНКО В.М. Дякую. Оксана Сергіївна, спасибі за інформацію. Разом з тим треба сказати, що наша тривога з приводу майбутнього нашого розвитку, на жаль, ви не змогли її розвіяти. Що тривожить і на що нам варто звернути увагу, яким чином далі бути.

Перше. Ми мали затверджену в лютому минулого року стратегію розвитку державного сектору в банківській системі. Як бачимо, ця стратегія звелася на манівці – і ми прийшли до дуже плачевного стану, який маємо в сфері де-факто.

Мій колега Віктор Романюк сказав про те, що неприйнятною є присутність держави у банківській системі. Я хочу уточнити: для нас є неприйнятним те, що ми щорічно робимо державну дотацію в державний сектор банківської системи. Це для нас є неприйнятним. Державні кошти, кошти платників, які могли б йти на соціально-економічні програми і інші, ми вливаємо в банківську систему, і, найважливіше, ми не бачимо результату від цього. Я трохи нижче скажу, чому не бачимо результату.

Але чому тривога в серцях ще більша? Сьогодні в банківській системі перед нами є кілька викликів, на які ми не знаємо, яким чином буде реагувати держава і державні інституції. Я почну з того, що перший виклик – це впродовж кількох років фактично відсутність кредитування реального сектору економіки. Ми прийшли до того, що сьогодні ми маємо за вікном стагнацію економіки країни, що є неприйнятним.

Другий виклик – це те, що щорічне зростання частки проблемної заборгованості у кредитному портфелі банківської системи: з 7 відсотків на 1 січня 2014 року до сьогоднішніх офіційних 55,11. Ну, це неприйнятно. Тут сидять люди, які розуміють, що це таке. Я не хочу навіть медичним терміном називати стан сьогоднішній, бо це буде просто.. Ну, ми думали, що тут телекамери, бо люди ж то розуміють, що це таке.

Третій виклик, який, я вважаю, що ми маємо разом з вами дати відповідь: ризиковість ведення банківського бізнесу в Україні. 10 балів із 10-ти ризикованих. Ну, це рішення міжнародних рейтингових інституцій. Для нас це тривожно, тому що саме вони є світлофором для іноземних інвестицій. Хто сюди буде йти, коли вони читають в їхніх заключеннях ризиковість, така висока ризиковість банківського бізнесу? Ми маємо теж ..... як ви говорите, на ..... І на кінець ще одне, теж триває вже продовж кількох років, це зниження довіри громадян до банківської системи, ну, взагалі. Я теж не хочу називати ці цифри, ми всі їх знаємо. Но це теж виклик, ми теж маємо думати, як реагувати на це.

Ось я вважав би, що в стратегії ви теж мали би для себе зафіксувати, яким чином ми хочемо убезпечити себе від оцього тривожного стану з викликами, який ми маємо в нашій країні.

Тепер якщо вже говорити про те, колеги, на що нам вийти варто в нинішній дискусії, я думаю, що, виходячи з тої ситуації, з інформації, яку дав голова комітету, з вашої інформації, я думаю, що нам треба звернутися до Кабінету Міністрів, в якому

зафіксувати: а) неприйнятність теперішньої ситуації, в якій відсутня стратегія розвитку державного банківського сектору. То коли маємо такі серйозні виклики і ми ..... розуміємо, що народ ..... це є неприйнятно; і б) я думаю, що зростаюча частка проблемної заборгованості – це теж є загрозна ситуація, яка для нас вимагає термінової реакції.

Я дивлюсь, форма статистичної звітності 600. Офіційно непрацюючі кредити в банках з державною часткою – 69,96. 70 відсотків, колеги, 70 відсотків! Я читаю: частка непрацюючих кредитів у банках з приватним капіталом – 23,31. Ми мусимо Прем'єру це сказати, має знати, я думаю, Кабінет Міністрів має знати. Бо неприйнятною є ситуація такої великої різниці. Ми до катастрофи йдемо.

Тому, я думаю, що є ще деякі інші речі, дещо скажуть мої колеги, ми в цьому зверненні маємо зафіксувати і направити в Кабінет Міністрів. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, хто ще хоче висловитись? Так, будь ласка.

РОМАНЮК В.М. .... історичний досвід останніх років тих процесів, які йдуть у фінансовому секторі. Я пропоную колегам з нашого комітету звернутись до Кабінету Міністрів в першу чергу. Тому що Кабінет Міністрів ..... здійснення, відповідає за фінансово-економічну політику в державі. Щодо тих напрямків, які сьогодні пропонує, стратегічні напрямки, які сьогодні пропонує Міністерство фінансів, як для мене, для нас вони не прийнятні в тій формі....

Тому що ..... проблеми, ми, грубо кажучи, зараз знову ж таки на шляху концепцію я бачу таку. Що у нас є проблема. Давайте якось створимо якусь законодавчу базу для того, щоб скоординувати ..... через якийсь період долати. *(Не чути)*

Тому треба знову ж таки чітко сформулювати виклики, які сьогодні стоять перед нами, чітко. І отримати чітку відповідь. Якщо ми в стратегії не отримаємо цієї відповіді, ну, тоді ..... концепцію .... Я, наприклад, не приймаю... Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Віктор Миколайович.

Ну, для того, щоб отримати якусь відповідь, по-перше, ви правильно кажете, треба змінити стратегію. І це не те, що Оксана Сергіївна ..... Я просто вважаю, що вона потрібна бути, як в будь-якому напрямку. Тому що ця стратегія, яка, мені дуже хотілось, щоб і Мінфін, і Нацбанк, і ми готові підключатись, державні банки, вона потім повинна входити в законопроект, який ми як парламентарі на профільному комітеті готові приймати, готові з ними працювати. *(Не чути)*

А її сьогодні нема. І спитати, що робиться? Ну, нічого не робиться. Шановні колеги!

(Загальна дискусія)

ДЕМЧАК Р.Є. Ми в черговий раз говорили про те, що має бути засідання робочої групи, якийсь мав бути графік. .... це питання. Я думаю, що ми ....., бо приймаємо участь. Якщо ви, ну, просто звернення до Кабінету Міністрів, щоб надати графік засідань в цій робочій групі по стратегії, по залученні в тому числі членів нашого комітету. Для того, щоб ми бачили, прискорили і цей графік має бути, ну, не засідання раз в два місяці. Я так розумію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. *(Не чути)*

МАРКАРОВА О.С. Насправді наша робоча група засідає щодвятижня, як мінімум. Ми надамо графік в секретаріат. Будь ласка...

ГОЛОВУЮЧИЙ. .... можете сказали, коли ж буде Стратегія, щоб ми там теж помітили і вже знали, треба ж якусь... Ми це питаємо у Прем'єр-міністра, якщо треба в п'ятницю буде "година запитань до Уряду", ... Так що я вам рекомендую, дайте, будь ласка...

..... А міжнародних консультантів яка роль? Хто все-таки відповідальний за розробку Стратегії?

МАРКАРОВА О.С. За розробку Стратегії відповідає Міністерство фінансів, розробляється воно зараз комітетом, робочою групою, в яку входимо ми, державні банки і всі міжнародні фінансові інституції EBRD, IFC, МВФ і Міжнародна фінансова корпорація.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Що це було за рішенням тоді .....

МАРКАРОВА О.С. Це було рішення, яке Кабмін схвалив .....

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тобто це .....

МАРКАРОВА О.С. Ми зараз працюємо робочою групою в такому складі, як я сказала, над Стратегією. Сподіваюсь, що найближчим часом ми її подамо. Ну, давайте я не буду говорити дати, яку...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, це дуже погано, що ви представляєте як перший заступник міністра фінансів міністра фінансів і не можете сказати, коли буде результат. Тоді, шановні колеги, я пропоную написати лист на Прем'єра і міністра фінансів, щоб він нас сказав, так коли ж буде Стратегія? Якщо ми.....

Тоді ми маємо дві пропозиції, як я розумію. Перше – це звернутись до Прем'єр-міністра і, можливо, сказати, що ..... нема стратегії і Міністерство фінансів не розуміє, куди рухатись. А, по-друге, давайте напишемо такого ж листа на Прем'єра і копію на міністра фінансів, хай вже, якщо Оксана Сергіївна не може сказати, коли, в яку дату буде у нас Стратегія, то хай нам письмово ..... і Міністерство фінансів взагалі самоусунулось .....

Згодні? Тоді пропоную цю пропозицію поставити на голосування про підготовку звернень.....

..... (Не чути)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, а ви зачитайте.... (Не чути)